

עיקרי תכנית העבודה של בנק ישראל לשנת 2016

ירושלים, דצמבר 2015

התוכן

5	דבר הנגידה ויו"ר המועצה המינהלית
6	קווי היסוד בתכנית העבודה
7	המשימות המרכזיות בדרך להשגת היעדים של בנק ישראל
7	הפעלת המדיניות המוניטרית וניהול יתרות המט"ח בהתאם לסביבה הכלכלית
7	שימוש מושכל בכלי מדיניות המותאמים לסביבת ריבית נמוכה
7	בחירת שיקולי היציבות הפיננסית בקביעת המדיניות המוניטרית
8	התאמת יכולות החיזוי המקרו-כלכליות לתנאים שנוצרו אחרי המשבר
8	הכנה לרה-נורמליזציה של סביבת הריבית, ושל שאר כלי המדיניות המוניטרית
8	ניהול מדיניות ההשקעות במט"ח לפי רמת היתרות ופרופיל הסיכון
9	חיזוק יכולות עמידת המשק בפני משברים
9	גיבוש צעדים להפחתת הסיכון המערכתי במשק (Macro-prudential)
10	פיתוח ויישום כלים להתמודדות עם בנק בקשיים
10	שיפור יכולות ההמשכיות העסקית של המערכת הבנקאית ושל מערכות התשלומים והסליקה, לרבות בתחום הקיברנטי
11	קידום מערכות ואמצעי תשלום אפקטיביים ואמינים
11	הנפקת סדרה חדשה של שטרות כסף
11	חיזוק התשתית לפיקוח על מערכות התשלומים והסליקה
12	הגברת השימוש במערכות ואמצעי תשלום אלקטרוניים
13	תמיכה בצמיחה בת-קיימא ומכלילה
13	הרחבת תשתית הידע המחקרי התומך בהמלצות על מדיניות כלכלית-חברתית שמטרתן להביא את פירות הצמיחה לכל שכבות האוכלוסייה

14	שמירה על אמון הציבור במערכת הבנקאית וקידום התחרות בה
14	קידום התחרות במערכת הבנקאית
15	קידום הגינות הבנקים כלפי לקוחותיהם
15	קידום החינוך הפיננסי לציבור
16	קידום מידע ומחקר תומכי החלטות מדיניות
16	קידום הסטיסטיקה הלאומית בתחום הכלכלי-פיננסי
17	פיתוח כלי ניתוח וחיזוי סטטיסטיים תומכים בקבלת החלטות מדיניות
17	קידום מחקר וכלי ניתוח אמפירי המשלבים כמה תחומים, לצורך שיקולי מדיניות
18	שמירה על יציבות המערכת הבנקאית ומערך התשלומים והסליקה
18	הנעת הסדרה יציבותית המותאמת למשק הישראלי ולסטנדרטים הבין-לאומיים
19	הידוק שיתוף הפעולה והתיאום עם רגולטורים בארץ ובחו"ל
19	קידום הליכי פיקוח ואכיפה אפקטיביים
20	פיתוח ההון האנושי
20	הבטחת גיוס ושימור כוח אדם איכותי בעל מגוון כישרים
20	יישום כלים חדשים לטיפול ההון האנושי
21	חיזוק ההיערכות הארגונית להשגת יעדי הבנק
21	יישום של מערכות טכנולוגיות מתקדמות בכל תחומי הפעילות של הבנק
21	קידום מערך ניהול הסיכונים ושיפור הבקורות בבנק
22	שדרוג התשתיות הפיזיות של הבנק
22	ניהול המידע והידע בבנק
22	קידום מוכנות הבנק להמשכיות עסקית, לרבות בתחום הקיברנטי

דבר הנגידה ויו"ר המועצה המינהלית

המועצה המינהלית של בנק ישראל מפרסמת בזאת את עיקרי תכנית העבודה של הבנק לשנת 2016, בהתאם לסעיף 20 (ב) בחוק בנק ישראל, התש"ע-2010.

תכנית העבודה של בנק ישראל לשנת 2016 תוכננה במטרה להשיג את יעדיו הרב-שנתיים, להובילו לביצוע מיטבי של תפקידיו על פי החוק, ולקדם את ערכי הבנק ואת מימושו של החזון להיות בנק מרכזי מתקדם שתורם לשגשוג כלכלת ישראל ואזרחיה.

היעדים הרב-שנתיים של הבנק גובשו בידי הנהלתו בסוף 2014 לתקופה של שלוש שנים, והם כוללים בין השאר ניהול של המדיניות המוניטרית בסביבת ריבית נמוכה, חיזוק יכולתו של המשק להתמודד עם משברים, הרחבת הידע המחקרי התומך בהמלצות למדיניות כלכלית-חברתית שמטרתן להביא את פירות הצמיחה לכל שכבות האוכלוסייה, קידום התחרות במערכת הבנקאית ושמירה על אמון הציבור בה וקידום הסדרה והליכי פיקוח ואכיפה אפקטיביים על הבנקים ועל מערכות התשלומים והסליקה.

במקביל לחתירה ליעדים אלה ימשיך בנק ישראל לפעול לפיתוח ההון האנושי, לשדרוג התשתיות הפיזיות, הטכנולוגיות והסטטיסטיות, ולתמיכה בפעילות הליבה בעתות שגרה וחירום.

ברצוננו להודות לעובדים שתורמו להכנת תכנית העבודה, לכלל העובדים שתורמים מדי יום ביומו לביצוע מקצועי של תפקידי הבנק ולהשגת מטרותיו ויעדיו, ולחברי הוועדה המוניתרית והמועצה המינהלית. אנו מאחלים לכולנו הצלחה רבה בהשגת היעדים לשנת 2016 ולשנים הבאות.

בכבוד רב,

אורי גלילי

יו"ר המועצה המינהלית

קרנית פלוג

נגידת בנק ישראל

קווי היסוד בתכנית העבודה

תכנית העבודה לשנת 2016 גובשה במטרה להשיג את היעדים הרב-שנתיים של בנק ישראל ולקדם את מימוש חזונו וערכיו, תוך מילוי תפקידיו והשגת מטרותיו כהגדרתם בחוק בנק ישראל. התכנית נוצרה משילוב של תכנון רב-שנתי, אשר הציב לבנק יעדים רב-שנתיים לשנים 2015–2017, ושל תכנון שנתי מפורט, אשר הציב יעדים ומשימות שנתיים בהתאם לסביבת הפעילות המשתנה שהבנק פועל בה, ובהתאם למשאבי האנוש והתקציב בשנה זו.

מטרות הבנק

- לשמור על יציבות המחירים, וזאת כמטרה מרכזית.
- לתמוך במטרות אחרות של המדיניות הכלכלית של הממשלה, במיוחד צמיחה, תעסוקה וצמצום פערים חברתיים, בתנאי שלדעת הוועדה לא תהיה בכך פגיעה בהשגת יציבות המחירים לאורך זמן.
- לתמוך ביציבותה של המערכת הפיננסית ובפעילותה הסדירה.

תפקידי הבנק והנגידה

- לנהל את המדיניות המוניטרית.
- להחזיק את יתרות מטבע החוץ של המדינה ולנהלן.
- לתמוך בפעילות הסדירה של שוק מטבע החוץ בישראל.
- לשמש בנקאי של הממשלה.
- להסדיר את מערכות התשלומים והסליקה במשק, במטרה להבטיח את יעילותן ויציבותן.
- להנפיק מטבע, להסדיר את מערכת המזומנים במשק ולכוונה.
- לקיים את הפיקוח וההסדרה של מערכת הבנקאות.
- הנגידה משמשת יועצת לממשלה בעניינים כלכליים.

חזון הבנק

להיות בנק מרכזי מתקדם שתורם לשגשוג כלכלת ישראל ואזרחיה.

ערכי הבנק

מקצועיות, ממלכתיות, יושרה, שיתוף, הגינות וכבוד לאדם.

היעדים הרב-שנתיים של הבנק לשנים 2015–2017

- הפעלת המדיניות המוניטרית וניהול יתרות המט"ח בהתאם לסביבה הכלכלית.
- חיזוק יכולות עמידת המשק בפני משברים.
- קידום מערכות ואמצעי תשלום אפקטיביים ואמינים.
- תמיכה בצמיחה בת-קיימא ומכלילה.
- שמירה על אמון הציבור במערכת הבנקאית וקידום התחרות בה.
- קידום מידע ומחקר תומכי החלטות מדיניות.
- שמירה על יציבות המערכת הבנקאית ומערך התשלומים והסליקה.
- פיתוח ההון האנושי.
- חיזוק ההיערכות הארגונית להשגת יעדי הבנק.

כלים שמתחשבים ככל האפשר בהשלכות המשבר ומשלבים את השיקולים הנוגעים ליציבות הפיננסית תוך הגדלת משקלם.

שימוש מושכל בכלי מדיניות המותאמים לסביבת ריבית נמוכה

במסגרת החתירה ליעד זה יעסוק בנק ישראל בניתוח ההשפעה של כלי המדיניות המוניטרית בסביבת ריבית נמוכה מאוד, לרבות בגבול התחתון של הריבית, והוא ינקוט מדיניות שמותאמת לסביבה כזו באופן שיאפשר להרחיב, במידת הצורך, את השימוש בכלים מגוונים של מדיניות מוניטרית.

בחינת שיקולי היציבות הפיננסית בקביעת המדיניות המוניטרית

לנוכח התגברות ההכרה בחשיבותו של תחום היציבות הפיננסית בניהול המדיניות המוניטרית, יש לבחון מעת לעת מהם התפקיד והמשקל שיש להעניק לו במכלול השיקולים שמביאים בחשבון כאשר מגבשים את המדיניות המוניטרית ואת כלי החיזוי.

המשימות המרכזיות בדרך להשגת היעדים של בנק ישראל

להלן מופיעים עיקרי המשימות והיעדים של בנק ישראל לשנת 2016; משימות ויעדים אלה נועדו לקדם את השגת היעדים הרב-שנתיים שהבנק גיבש.

הפעלת המדיניות המוניטרית וניהול יתרות המט"ח בהתאם לסביבה הכלכלית

אחד מתפקידיו המרכזיים של בנק ישראל הוא לנהל את המדיניות המוניטרית במטרה להביא ליציבות מחירים לאורך זמן. האתגר הוא לנהל מדיניות זו בהתאם לסביבה המקרו-כלכלית הגלובלית והמקומית.

העיכוב בהתאוששותו של המשק העולמי מהמשבר העמוק שפרץ לפני כשבע שנים – וההאטה שחלה בצמיחת המשק הישראלי בשנתיים האחרונות, יחד עם העובדה שהאינפלציה נמצאת מתחת לתחום היעד כבר למעלה משנה וחצי – מחייבים להמשיך לנהל מדיניות מוניטרית מרחיבה מאוד. מאחר שריבית בנק ישראל עדיין נמצאת בקרבת גבולה התחתון, סביבת האפס, הבנק נדרש להיערך לכך שיווצר צורך להמשיך את ההרחבה באמצעות כלים בלתי-שגרתיים; מצב דומה קיים כבר זמן ממושך במספר רב של בנקים מרכזיים. זהו אתגר משמעותי בניהול המדיניות המוניטרית כעת, והוא ניצב בפני הבנק כבר מאמצע 2014.

כדי לגבש החלטות לגבי האופן שבו יש להפעיל את כלי המדיניות השונים, על הבנק להתבסס על כלים עדכניים לחיזוי מקרו-כלכלי –

ניהול מדיניות ההשקעות במט"ח לפי רמת היתרות ופרופיל הסיכון

בנק ישראל מנהל את יתרות המט"ח של המדינה לפי פרופיל סיכון השוק של יתרות המט"ח, כפי שהוא מוגדר בקווים המנחים שמתווה הוועדה המוניתרית. הפרופיל מביא בחשבון את רמת היתרות, את התכנית לרכישות מט"ח שנועדה למתן את השפעתה של הפקת הגז הטבעי על החשבון השוטף, ואת מטרותיה של החזקת היתרות. הקצאת הנכסים של תיק היתרות ממקסמת את יחס התשואה לסיכון שלהן במסגרת פרופיל סיכון השוק ובמסגרת המגבלות שנגזרות מניהולם של סיכון האשראי והנזילות – מגבלות שאף הן מוגדרות בקווים המנחים. בשנת 2016 ימשיך בנק ישראל לבחון את האפשרות להרחיב את טווח השווקים והנכסים שיתרות המט"ח מושקעות בהם, במסגרת פרופיל הסיכון שהוגדר בקווים המנחים.

התאמת יכולות החיזוי המקרו-כלכליות לתנאים שנוצרו אחרי המשבר

במציאות שנוצרה אחרי המשבר יש צורך לבחון באופן שוטף את יכולות החיזוי המקרו-כלכליות, להתאימן לתנאי הסביבה המשתנים, ולשפרן. בנק ישראל ימשיך להעמיק את ההבנה של האופן שבו פועלת המדיניות המוניתרית באמצעות מנגנוני התמסורת השונים. כן הוא ימשיך לפתח מודלים מקרו-אקונומטריים, תוך הרחבת המודל המקרו-אקונומטרי המרכזי לשוק העבודה ולמגזר הפיננסי, ותוך מתן דגש לאופן שבו סביבת ריבית נמוכה מאוד משפיעה על המשק בכלל ועל מחירי הנכסים בפרט.

הכנה לרה-נורמליזציה של סביבת הריבית, ושל שאר כלי המדיניות המוניתרית

כבר כמה שנים קיימות ציפיות להתאוששות כלכלית, ויש סימנים לכך שהן מתחילות להתממש, בעיקר בארה"ב. ציפיות אלה דורשות מהבנק להיערך לתהליך של העלאות ריבית בחלק מהבנקים המרכזיים ולרה-נורמליזציה של המדיניות המוניתרית בטווח מעט ארוך יותר: על הבנק לבחון את ההשלכות הפיננסיות והריאליות של הסרת כלים בלתי שגרתיים, במידה שיופעלו, וכן לבחון את האפשרות לערוך תפנית במגמת הריבית של הבנק המרכזי. הדבר תקף גם אם קצב הרה-נורמליזציה יהיה איטי.

חיזוק יכולות עמידת המשק בפני משברים

חוסנו הכלכלי והפיננסי של משק מתבטא בין היתר ביכולתו להתמודד עם משברים ולצלוח אותם באופן מיטבי, כפי שהוכח במשבר האחרון. מאחר שאחת ממטרות בנק ישראל היא לתמוך ביציבותה של המערכת הפיננסית, הוא אמון על קידום צעדים שיגבירו את מוכנותה להתמודד עם משברים. משברים אלו עשויים לנבוע מגורמים שונים – גורמים פיננסיים, בנקאיים, ריאליים ומקרו-יציבותיים, וגורמים הנוגעים לאמינות המטבע, לכשלי שוק, להתפתחויות גאו-פוליטיות, ועוד. ריבוי הגורמים והקשרים ביניהם מצריכים תשתיות וכלים שמאפשרים לזהות סיכונים, לנטר אותם ולהעריך את השלכותיהם – כמו גם כלי מדיניות וסמכויות להפעילם – וזאת כדי להבטיח שיינקטו צעדים למיתון משברים ואף למניעתם.

בנק ישראל הציב מספר יעדים שנועדו להגביר את מוכנותה של המערכת הפיננסית להתמודדות עם משברים וכך להגביר את עמידותם של המשק והציבור למשברים.

גיבוש צעדים להפחתת הסיכון המערכתי במשק (Macro-prudential)

התפתחותו של המשבר העולמי הדגישה את הצורך בחיזוק תפקידו של הבנק המרכזי בשמירה על יציבותה של המערכת הפיננסית בעזרת כלים מקרו-יציבותיים. בהתאם לכך החליט בנק ישראל לגבש תהליכי עבודה ותכנית עבודה למדיניות מקרו-יציבותית.

המדיניות המקרו-יציבותית נועדה לחזק את עמידותה של המערכת הפיננסית לזעזועים אפשריים ולמתן את המידה שבה התממשותו של סיכון פיננסי משפיעה על הכלכלה הריאלית. זוהי למעשה מדיניות מניעתית, ובהתאם לכך היא כוללת לימוד של האיומים הפוטנציאליים על היציבות הפיננסית, זיהויים בעוד מועד ונקיטת צעדים להפחתתם.

המדיניות המקרו-יציבותית מתמקדת בקשרים בין המוסדות הפיננסיים, השווקים, התשתית של המערכת הפיננסית והמשק בכללותו. למדיניות זו שני מרכיבים עיקריים: א) ניתוח של המערכת הפיננסית, ושל הקשרים ההדדיים בינה לבין המשק הריאלי, על מנת לזהות ולהעריך את הסיכונים הרלוונטיים, לגבש מדיניות מערכתית לצמצום, ולטפל במצבים של התממשותם. ב) הכנת כלים למימוש המדיניות – כלים של מדיניות מקרו, של מדיניות מוניטרית, ועוד.

על מנת לתמוך בגיבוש המדיניות המקרו-יציבותית יושם דגש על שיפור המידע הקיים על השווקים הפיננסיים בארץ ובעולם באמצעות שיפור מקורות המידע ומערכות המידע, תחזוק התשתית המשפטית לטיפול במשבר, ייבחנו החשיפות העיקריות של המוסדות הפיננסיים בישראל, ויקודמו מחקרים על מדיניות מקרו-יציבותית. נוסף על כך ימשיך בנק ישראל לעקוב אחר יישומן של המלצות ה-FSAP (Financial Sector Assessment Program) שקרן המטבע הבין-לאומית פרסמה, היות שמסגרת זו מאפשרת לזהות סיכונים פיננסיים ולפתח מערך כלים למדיניות מקרו-יציבותית בהתאם לסטנדרטים בין-לאומיים.

במקביל תקודם הצעת החוק להקמת הוועדה ליציבות פיננסית, גוף שיכלול נציגים מבנק ישראל, ממשד האוצר ומגופים רגולטוריים נוספים.

שיפור יכולות ההמשכיות העסקית של המערכת הבנקאית ושל מערכות התשלומים והסליקה, לרבות בתחום הקיברנטי

בנק ישראל אחראי לקדם את יכולתם של הגופים הכפופים לפיקוחו להמשיך לספק שירותים חיוניים במצבי קיצון כגון מלחמה, רעידת אדמה, פנדמיה ושיבושים תפעוליים אחרים. בשנים האחרונות התחדד הצורך לחזק את עמידותם של גופים ומערכות אלה לסיכונים קיברנטיים, היות שמדובר בסיכון מורכב ורב עוצמה שצפוי להמשיך להתעצם בשנים הקרובות.

בהתאם לכך ימשיך בנק ישראל גם בשנים הבאות לפעול לחיזוק התשתית שתבטיח את ההמשכיות העסקית והרציפות התפקודית של המערכת הבנקאית ושל מערכות התשלומים והסליקה בתרחישי הייחוס הלאומיים, ויקדם תרגילי חירום המדמים הפרעות שונות, הן קלות והן קיצוניות.

כמו כן ימשיך בנק ישראל לפעול לחיזוק יכולותיהם של הבנקים להתמודד עם תקיפות קיברנטיות תוך שמירה על רציפות תפקודית. הבנק ימשיך לשתף פעולה עם הגופים הלאומיים העוסקים בהגנה קיברנטית, יתמוך בהקמתו של מרכז בנקאי למודיעין קיברנטי, ימשיך לשתף בידע ובמידע באמצעות הפורום הבין-בנקאי להגנה קיברנטית, ויקדם תרגילים שמדמים אירועים קיברנטיים.

במהלך 2016 ימשיך בנק ישראל לפרסם לציבור דוחות על יציבותה של המערכת הפיננסית, וימשיך לפתח מודלים לזיהוי סיכונים מערכתיים. כן הוא ימשיך לחקור נושאים מרכזיים בתחום, לרבות: מדיניות מקרו-יציבותית ומחזור פיננסי, גופים מוסדיים ובנקאות צללים (מתווכים פיננסיים לא-בנקאיים), מבנה המערכת הפיננסית ותחרות, ממשל תאגידי ומבנה תמריצים, וסיכון משקי הבית והעסקים הקטנים.

פיתוח ויישום כלים להתמודדות עם בנק בקשיים

בנק ישראל ימשיך לפעול לגיבוש מסגרת משפטית ורגולטורית עדכנית ורחבה ובה מערך כלים (ניהוליים, תפעוליים, משפטיים ועוד) לטיפול בתאגיד בנקאי שנקלע לקשיים ואף למצב של כשל. המסגרת הקיימת עוגנה בפקודת הבנקאות, 1941, ולא עודכנה שנים רבות; לפיכך היא אינה משקפת את הניסיון שנצבר בישראל ובעולם ואת התפתחותם של כלים רבים ויעילים בתחום זה.

כמו כן יפעל בנק ישראל, בשיתוף משרד האוצר, לגיבוש מגנון לביטוח פיקדונות שמותאם למערכת הבנקאית הישראלית.

שני הכלים הללו צפויים לצמצם את המחיר שהמשק יספוג במקרה שבנק ייקלע לקשיים או אף לכשל.

נוסף לכך יאפשר בנק ישראל לבנקים לגייס הון באמצעות איגרות חוב שיספגו הפסדים במקרה של התממשות אירועים שעשויים לסכן את יציבות הבנק המנפיק. איגרות חוב אלו מהוות חלק מההון הרגולטורי, ואת מאפייניהן קבעה ועדת באזל במסגרת הפקת הלקחים מהמשבר הפיננסי האחרון, במטרה לחזק את הונם ויציבותם של בנקים בשעת משבר ולצמצם באופן משמעותי את החשש לכשל.

ש, ולקראת תום 2015 הוחלפו מרבית השטרות בעריך זה. בסוף שנת 2015 נכנס למחזור השטר החדש בעריך 200 ש.

בשנת 2016 יעקוב בנק ישראל אחר הטמעתו של השטר החדש בעריך 200 ש ויחליף בהדרגה את השטר מהסדרה הישנה. לצד זאת יערך הבנק לקראת הנפקתם – בשנים הבאות – של יתר העריכים בסדרה החדשה (100 ש ו-20 ש) ולתמיכה בהיערכות התפעולית של המשק.

בישראל אין כיום אינפלציה שמצריכה שינוי בסולם העריכים, וגם רמת הזיופים נמוכה יחסית. מצב זה מאפשר לבנק ישראל להחליף את השטרות באופן מתוכנן ושקול.

חיזוק התשתית לפיקוח על מערכות התשלומים והסליקה

בנק ישראל, כמפקח על מערכות התשלומים והסליקה במשק, ממשיך לחזק את תשתית הפיקוח על מערכות התשלומים לצורך שמירה על יציבותן, יעילותן ובטיחותן. לשם כך הבנק פועל להגברת הפיקוח ולצמצום הסיכונים בפעילותן של מערכות התשלומים הכפופות לסמכות הפיקוח. במסגרת זו הוא פועל ליישום העקרונות לתשתיות השוק הפיננסי – ה-PFMI² – ולשם יישומם הוא ימשיך לגבש מדיניות והוראות פיקוח.

בנק ישראל פועל ליישום המלצותיו של דוח הביניים בנוגע לשרשרת הביצוע של עסקה בכרטיסי חיוב, היות שיישומן צפוי להסיר את

קידום מערכות ואמצעי תשלום אפקטיביים ואמינים

בנק ישראל אחראי בין השאר לאספקה סדירה של מזומנים למשק ולהבטחת קיומם של מערכות תשלומים ושל אמצעי תשלום חלופיים למזומן – צ'קים, מערכת זה"ב (זיכויים והעברות בזמן אמת¹), מערכות שב"א ומס"ב, כרטיסי חיוב שונים ועוד אמצעי תשלום מתקדמים. יעד זה פירושו כי יהיה אשר יהיה אמצעי התשלום שהציבור יבחר להשתמש בו, יש להבטיח כי הוא אמין ואפקטיבי.

הנפקת סדרה חדשה של שטרות כסף

מדינות מפותחות נוהגות להחליף את השטרות המהלכים במחזור אחת ל-10 עד 15 שנים כאשר אין אירועים חריגים; זאת עקב התיישנותם של סימני הביטחון המשמשים את הבנק והציבור בהתמודדותם עם זייפני מטבע ועקב השיפור המתמיד ביכולתם של הזייפנים. כך שומרות המדינות על אמון הציבור במערכת המטבע. יתר על כן, סימני הביטחון החדשים והמתוחכמים שמפתחים כל העת מצמצמים את הסיכון לזיופים שעלולים לחייב החלפה בהולה ובלתי מתוכננת של השטרות.

לפיכך החליט בנק ישראל להחליף את סדרת המטבע בישראל, ולשלב בסדרה החדשה סימני ביטחון חדישים ומשוכללים, מהמובילים בעולם. הנפקת סדרה חדשה של שטרות מחייבת היערכות ארגונית ומשקית מתמשכת ומורכבת. בשנת 2014 הוכנס למחזור השטר החדש בעריך 50

² Principles for Financial Market Infrastructure (BIS, CPSS-IOSCO).

¹ מערכת זו מוכרת בעולם בשם RTGS, Real Time Gross Settlement.

תשלום מתקדמים ואת הצעדים הנחוצים לקידום, ביניהם הסדרה שלהם והקמת תשתית מהירה ומאובטחת לתשלומים.

על מנת להגביר את התחרות במערך התשלומים בישראל ולאפשר לשחקנים חדשים להיכנס לשוק זה, החליטה הוועדה לאמצעי תשלום מתקדמים להקים ועדת משנה להסדרת שירותי התשלום, בהובלת בנק ישראל ובהשתתפות הגופים הרלוונטיים. עבודתה של ועדת המשנה תתבסס על ההסדרה האירופית (Payment Services Directive), תוך התאמות לשוק המקומי. ההסדרה תחזק את האמון בגופים החוץ-בנקאיים שמעניקים שירותי תשלום ותקבע סטנדרטים לפעילות בתחום זה.

נוסף לכך החליטה הוועדה לאמצעי תשלום מתקדמים לבחון את האפשרות להקים מערכת חדשה, מהירה ומאובטחת לתשלומים קמעונאיים שתאפשר לסלוק עסקאות קטנות יחסית באמצעי תשלום מתקדמים (כגון ארנק אלקטרוני, תשלומים סלולריים ומסחר מקוון). המערכת תאפשר זמינות גבוהה לביצוע תשלומים, תגביר את רמת השרידות של מערכות התשלומים הקמעונאיות הקיימות כיום במערך התשלומים בישראל, ותאפשר לשחקנים נוספים גישה למערכת. המערכת החדשה נועדה להשיג כמה מטרות מרכזיות, ביניהן הגברת התחרות והיעילות של מערך התשלומים בישראל והרחבת הגישה למערכות התשלומים לגופים שאינם תאגידים בנקאיים.

יישום המלצותיה של ועדת לוקר יתחיל לאחר שהכנסת תאשר את החוק לצמצום השימוש במזומן; חוק זה וחוק הסליקה האלקטרונית נמצאים בשלבי אישור מתקדמים. תהליך היישום יתקיים בשיתוף הגופים המעורבים: רשות המסים, משרד ראש הממשלה, משרד המשפטים, משרת ישראל, רא"ם, מטה הסייבר הלאומי, והרשות למניעת הלבנת הון.

החסמים שזוהו בשרשרת. בפירוט, הבנק פועל להרחבת פעילותה של המועצה הלאומית לתשלומים וסליקה כגוף מייעץ לבנק ישראל, וכן להקמת הוועדה לכרטיסי חיוב – ועדה שתסדיר ותגדיר את אופן הפעילות במערכת המקומית לכרטיסי חיוב ואת הכללים לביצוע העסקאות בה; בנק ישראל ישמש יו"ר הוועדה.

נוסף לכך פועל בנק ישראל לקידום רפורמה בתהליך ההנפקה והסליקה של ניירות ערך קונצרניים במטרה להפחית את סיכון האשראי וחלק מהסיכון התפעולי הכרוך בפעילות זו. זהו פרויקט בין-משרדי ונוטלים בו חלק בנק ישראל, הרשות לניירות ערך בשיתוף נציגים של הבורסה לניירות ערך, הבנקים המסחריים, חתמים ורכזי הנפקה.

הגברת השימוש במערכות ואמצעי תשלום אלקטרוניים

בנק ישראל פועל לשיפור יעילותן וחדשנותן של מערכות התשלומים. במסגרת זו הוא נוקט פעולות לעידוד השימוש באמצעי תשלום אלקטרוניים מתקדמים, במטרה להפחית את סיכוני הסליקה במערכות התשלומים השונות, לרבות מסלקת הצ'קים, מס"ב, והמערכת שסולקת את תנועות הנטו שלהן – זה"ב.

בספטמבר 2013 החליטה הממשלה להקים ועדה – בראשות מר הראל לוקר, מנכ"ל משרד ראש הממשלה – לבחינת צמצום ההון השחור והלבנת ההון באמצעות הגבלה וצמצום השימוש במזומן ובאמצעי תשלום אחרים, מתוך מטרה להרחיב את בסיס המס. הממשלה אישרה את המלצות הוועדה באוקטובר 2014. בהתאם להמלצות הוקמה ועדה בין-משרדית לתשלומים מתקדמים בראשות בנק ישראל, במטרה לקדם בישראל אמצעי תשלום מתקדמים. הוועדה בחנה שורה של אמצעי

תמיכה בצמיחה בת-קיימא ומכלילה

המדיניות המקרו-כלכלית שננקטה בישראל לאורך השנים סייעה למשק להיחלץ מהמיתון שהתפתח בשנים 2001–2003 ולצלוח את המשבר העולמי ללא פגיעה מתמשכת בצמיחה ובתוצר. עם זאת, ההתפתחויות הדמוגרפיות הצפויות, ועמן מיצוי תהליכים שהאיצו את הצמיחה בעשורים הקודמים, מצביעים על כך שהגידול בתוצר לנפש עשוי להתמתן באופן משמעותי כבר בהמשך העשור הנוכחי. יתר על כן, פירות הצמיחה לא התחלקו באופן שווה בין שכבות הציבור, ופערי ההכנסות – פערים שגדלו בעת ההיחלצות מהמשבר של תחילת העשור הקודם – הצטמצמו מאז רק במעט. כדי לסייע לעצב תוואי מדיניות ותהליכים שיגדילו את פוטנציאל הצמיחה של המשק, ולצד זאת יצמצמו את העוני, ימקד בנק ישראל את המחקר בתחומים שזוהו כתורמים להנעת תהליכים אלו.

הרחבת תשתית הידע המחקרי התומך בהמלצות על מדיניות כלכלית-חברתית שמטרתן להביא את פירות הצמיחה לכל שכבות האוכלוסייה

מאחר שהגידול בתוצר לנפש עשוי לרדת באופן משמעותי בהמשך העשור הנוכחי, יש צורך במחקר מעמיק על מנועי הצמיחה – ועל החסמים לצמיחה – של המשק הישראלי בשנים הבאות, וזאת כדי ליצור תשתית לגיבוש המלצות על מדיניות שתתמוך בצמיחת המשק. סוגיה זו מחייבת תשומת לב מיוחדת, בפרט לנוכח ההאטה המסתמנת בצמיחתו של תחום הטכנולוגיה העילית – מנוע הצמיחה העיקרי של המשק הישראלי בחמש עשרה השנים האחרונות.

בשנת 2016 ימשיך בנק ישראל לשדרג את כלי הניתוח המחקריים ולהשלים גרסה ראשונה של מודל לצמיחה ארוכת טווח ולפיתוח התשתיות של ההון הפיזי והאנושי במשק הישראלי.

בנק ישראל ימקד את המחקר בתחומים בעלי פוטנציאל לתרום להגדלת הצמיחה במשק ולחלוקת פירותיה לשכבות השונות של האוכלוסייה: סוגיות מבניות בשוק העבודה, הכשרת כוח האדם במשק, התמודדות עם הזדקנות האוכלוסייה (מן הבחינות הכלכליות והחברתיות), ופיתוח התשתיות הפיזיות – בפרט בתחומי התחבורה והאנרגיה.

במסגרת זו יעסוק בנק ישראל בשנת 2016 בפיתוח ואפיון של מדיניות אפקטיבית לשימוש בגז הטבעי שהתגלה במים הטריטוריאליים של ישראל, בפיתוח אנרגיות מתחדשות, בניתוח הביקושים לחשמל ובפיתוח התשתית להקמת הקרן לאזרחי ישראל, גוף שינהל את הכנסות המדינה מההיטל על משאבי טבע.

נוסף לכך יפעל הבנק בכמה תחומים. הוא יבנה מסגרת פיקוחית מקלה יחסית למסגרת החלה על בנקים, וזו תאפשר לגופים פיננסיים שאינם מגייסים פיקדונות להתחרות על מתן אשראי בכפוף לפיקוחו. פיקוח זה יחול על גופים פיננסיים שאינם בנקים ויש להם חשיבות מערכתית ליציבות הפיננסית ולמערך התשלומים במשק, לרבות חברות לכרטיסי אשראי וסולקים.

זאת ועוד, בנק ישראל ימשיך לפעול, עם יתר הגורמים הרלוונטיים, לקידום שוק איגוח: הוא יאפשר לבנקים לאגח ולמכור תיקי אשראי מסוגים שונים, בכלל זה הלוואות לעסקים קטנים ובינוניים. פעילות זו צפויה להרחיב את המגוון של מקורות המימון במשק, להגביר את התחרות על מתן אשראי מצד גופים מוסדיים וחץ-בנקאיים, וכתוצאה מכך להוזיל את מחירו.

תחום פעילות נוסף נוגע למידע על היסטוריית האשראי של הלקוחות. בשל היעדר התחרות קיים חשש להדרת לקוחות ולמחירים גבוהים במקטעי פעילות שונים. הנפגעים העיקריים מכך הם משקי הבית ועסקים קטנים (המגזר הקמעונאי), משום שלהם אין כמעט חלופות מימון. דוח הוועדה להגברת התחרות בענף הבנקאות (ועדת זקן) מצא כי אחד החסמים המרכזיים להתפתחות התחרות במגזר האשראי הקמעונאי נעוץ בהיעדר מידע מלא על היסטוריית האשראי של הלקוחות.

ממצאים אמפיריים ממדינות רבות מצביעים על כך שמערכת שיתוף בנתוני אשראי מניבה תועלות כלכליות מובהקות הן ברמת המשק והן ברמת הפרט. השיתוף בנתוני אשראי מתואם עם עלייה בהיקף האשראי, עם תנאי אשראי טובים יותר, ועם שיעורים נמוכים יותר של חדלות פירעון. יתרה מזאת, השפעותיו החיוביות של השיתוף גדלות בקרב

שמירה על אמון הציבור במערכת הבנקאית וקידום התחרות בה

המערכת הבנקאית ממלאת תפקיד מרכזי במתן שירותים בנקאיים חיוניים למשקי הבית ולמגזר העסקי. לנוכח המבנה הריכוזי של המערכת הבנקאית בישראל, ולנוכח פערי המידע והידע בין הבנקים ללקוחותיהם, עולה חשיבותן של הסדרת כללים ונקיטת פעולות שיבטיחו את התנהלותה ההוגנת של המערכת ויחזקו את כוחם של לקוחות הבנקים. אמצעי נוסף להתמודדות עם פערי הכוחות בין הבנקים ללקוחות נעוץ בקידום התחרות – הן בין הבנקים לבין עצמם והן בינם לבין גופים חוץ-בנקאיים. בנק ישראל והפיקוח על הבנקים יפעלו נמרצות במישורים אלו לטובת הציבור, ולאור התפיסה שהגינות, תחרות ויציבות הן מישורי פעולה משלימים שמקדמים מערכת בנקאית חזקה והוגנת הזוכה לאמון הציבור.

קידום התחרות במערכת הבנקאית

תחרות במערכת הבנקאית נושאת ערך רב לציבור ולמשק, משום שהיא פועלת להפחתת מחירי השירותים הבנקאיים, לשיפור איכותם ולהרחבת נגישותם לציבור הרחב. החידושים הטכנולוגיים מאפשרים לקדם את התחרות במערכת הבנקאית, שכן הם מקלים על גופים חוץ-בנקאיים להיכנס לתחומים שונים של שוק האשראי – מתן אשראי ישיר, מערכות שמקשרות בין לוויים למלווים, ומערכות שמאפשרות להשוות מחירים, לנתח את צורכי הלקוח, ועוד. בהתאם לכך יפעל בנק ישראל בשנים הבאות להגברת התחרות בתחומי האשראי הקמעונאי, האשראי לעסקים קטנים ומערכות התשלומים והסליקה, וזאת באמצעות תמיכה בשינויים מבניים וטכנולוגיים ובצעדים צרכניים לטובת הציבור הרחב.

האוצר, פלטפורמה אינטרנטית שתאפשר ללקוחות פעילים וליורשיהם של חשבונות נפטרים לקבל מידע על כספים ששייכים להם והם מופקדים בבנקים ללא דורש במשך תקופה ארוכה. פלטפורמה זו תוכל לסייע להם לקבל את הכספים.

קידום החינוך הפיננסי לציבור

החינוך הפיננסי נועד להגביר את המודעות לנושאים כלכליים ופיננסיים, להנגיש מידע פיננסי, להקנות מיומנויות פיננסיות, ולשפר את ההתנהלות הפיננסית של הציבור. מידה רבה של אוריינות פיננסית מסייעת לפרטים לקבל החלטות פיננסיות מושכלות, ולחברה היא מסייעת לקדם רווחה כלכלית בת-קיימא. בשנים האחרונות גוברת המודעות לחשיבותו של החינוך הפיננסי, וגורמים רבים פעילים בתחום זה. בעולם יש כמה בנקים מרכזיים שעוסקים בחינוך פיננסי.

בשנים הקרובות ימשיך בנק ישראל לתרום לקידום החינוך הפיננסי-הבנקאי באמצעות המידע המתפרסם באתר האינטרנט שלו, באמצעות מרכז המבקרים הפתוח לקהל הרחב, וכן באמצעות תכניות הסברה ושיתופי פעולה עם משרדי ממשלה שונים.

במהלך 2016 ייפתח לציבור מרכז המבקרים החדש של הבנק, ברחוב לילנבלום בתל אביב. המרכז הועבר לתל אביב למשך כמה שנים, עד להשלמת השיפוץ של המבנה הראשי בירושלים. בנק ישראל מייחס חשיבות רבה לפעילותו של מרכז המבקרים ולתרומתו לקידום הידע של הציבור בתחום הפיננסי.

אוכלוסיות בעלות גישה נמוכה לאשראי (למשל בעלי הכנסות נמוכות), ועל כן מערכת לשיתוף בנתוני אשראי פועלת לצמצום אי-השוויון במשק. לבסוף, כאשר מקבלים באופן שוטף מידע מקיף ומעודכן על נתוני האשראי של כלל הלקוחות, הדבר מאפשר לזהות טוב יותר ומוקדם יותר סיכונים מערכתיים ומשפר בכלל המערכת את בעיית הא-סימטריה במידע.

דוח הוועדה לשיפור המערכת לשיתוף בנתוני אשראי, מחודש אוגוסט 2015, המליץ להקים מערכת לשיתוף בנתוני אשראי. כן הוא המליץ כי בנק ישראל יקבל את הסמכויות הרגולטוריות בהתאם לחוק נתוני אשראי, המצוי בשלבי חקיקה. בנק ישראל יקים את המאגר, יפקח על לשכות האשראי שיקבלו גישה למידע ועל מקורות המידע והמשתמשים שיתחברו למאגר או ללשכות, ויעניק רישיונות לגופים הרלוונטיים.

קידום הגינות הבנקים כלפי לקוחותיהם

בנק ישראל אחראי להגן על צרכני הבנקים ולהבטיח שהבנקים מעניקים להם יחס הוגן. פעולותיו בתחום זה תורמות לחיזוק אמונו של הציבור במערכת הבנקאית כמו גם לחיזוק אמונו בבנק ישראל כגוף שאמון על הסדרתה פעילותה.

בשנים הבאות ימשיך בנק ישראל לפעול להגברת השקיפות בשירותים הבנקאיים ולחיזוק יכולתם של הצרכנים להשוות בין מחיריהם של שירותים דומים בבנקים השונים. כמו כן הוא יחזק את ההסדרה הצרכנית הקיימת באמצעות אימוץ הסדרה עולמית כדי להטמיע בישראל סטנדרטים עולמיים מיטביים בכל הקשור להוגנות כלפי הצרכן הבנקאי ולהגנה עליו. במקביל לכך יקדם בנק ישראל, בשיתוף משרד

קידום מידע ומחקר תומכי החלטות מדיניות

המידע הסטטיסטי מהווה בסיס לגיבוש המדיניות ולניהולה לאור יעדיו של בנק ישראל. בהתאם לכך ימשיך הבנק לפעול לצמצום פערי הידע ולפיתוח גישות חדשות לנתונים ולעיבודם. הבנק יקצה משאבים למחקר ופיתוח בתחום הסטטיסטיקה; לשילוב של תחומי מחקר, ידע וכלים המרחיבים את טווח ההמלצות האפשריות בנוגע למדיניות; לפיתוח ידע ומומחיות בשיטות ובכלים סטטיסטיים מתקדמים; וליישומן של יכולות אלה במטרה לחלץ ידע, לגבש תובנות חדשות, ולחזות התפתחויות במערכת הפיננסית ובכלכלה הישראלית.

נוסף לכך יעסוק הבנק בשדרוג אתר האינטרנט שלו, בהרחבתו ובשיפור נגישותו, בין השאר באמצעות אפליקציות ותכנים חדשים. כמו כן נערך הבנק ליישום תכנית הסברה בנושאים צרכניים שנוגעים למערכת הבנקאית.

קידום הסטטיסטיקה הלאומית בתחום הכלכלי-פיננסי

בנק ישראל ממלא תפקיד חשוב בהכנתה ובפרסומה של סטטיסטיקה רשמית ברמה הלאומית, וזאת בתחומים שונים, לרבות החשבון הפיננסי של מאזן התשלומים, מצבת הנכסים וההתחייבויות מול חו"ל, מצרפי הכסף והחוב של המשק. נוסף לכך יש לבנק ישראל מחויבויות סטטיסטיות כלפי הארגונים הבין-לאומיים שהבנק המרכזי ומדינת ישראל שותפים בהם, ביניהם קרן המטבע הבין-לאומית, BIS, OECD, והאו"ם. הבנק פועל, בשיתוף פעולה עם הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה והארגונים הבין-לאומיים, לצמצום פערי מידע ולעמוד בסטנדרטים סטטיסטיים מקובלים.

בשנת 2016 ימשיך בנק ישראל לפתח מקורות נתונים בתחום הסטטיסטיקה הפיננסית כדי לתת מענה לצורכי המידע הנוכחיים והעתידיים, ובכלל זה הוא ינהל את הפרויקט להעמקת הסטטיסטיקה בשוק המט"ח. כמו כן הוא ימשיך להתאים את הסטטיסטיקה לדרישות הבין-לאומיות, כפי שעשה ב-2015 בנוגע למצרפים המוניטריים.

קידום מחקר וכלי ניתוח אמפירי המשלבים כמה תחומים, לצורך שיקולי מדיניות

במסגרת הניתוח הכלכלי שעורך בנק ישראל הוא מזהה תכופות סוגיות מדיניות שהמענה להן מצריך שילוב של מגוון כלים מחקריים ותחומי ידע. ב-2016 יגביר הבנק את השילוב בין חוקרים בעלי התמחויות שונות ובין כלי מחקר שונים, כדי להציג ניתוח מקיף יותר של סוגיות מדיניות ולהרחיב את טווח ההמלצות האפשריות.

ב-2016 ידגיש הבנק את קידום המחקר האמפירי בתחומים הבאים, כבסיס לקבלת החלטות מדיניות: שדרוג מחשובי של מאגר נתוני שע"מ על דוחות המס של שכירים, מעקב אחרי ביצוע המדיניות הפיסקלית לצורכי גיבוש המדיניות המוניטרית והייעוץ הכלכלי לממשלה, ניתוח התשתיות הפיזיות ופיתוחן (כולל אומדן לביקושים לחשמל במשק), ומעקב אחר הקשרים בין הכלכלה הישראלית והפלסטינית.

נוסף לכך ימשיך בנק ישראל להרחיב את מאגר הנתונים שנועד להכיל את כל מקורות המידע על נושא הדיור בישראל. המאגר מאפשר לחוקרים לבצע חיתוך ושילוב של נתונים מכמה מקורות על מנת לתת מענה לצורכי הבנק בניתוח שוק הנדל"ן, הביקוש לדיור ומחירי הקרקעות.

בשנת 2015 פורסם לראשונה "מבט סטטיסטי 2014". דוח חדש זה יפורסם אחת לשנה במטרה להנגיש לציבור נתונים על המערכת הפיננסית בישראל ועבודות בתחום המתודולוגיה הסטטיסטית – וזאת בהתאם למקובל בבנקים מרכזיים שמפיצים לציבור פרסומים סטטיסטיים תקופתיים.

פיתוח כלי ניתוח וחיזוי סטטיסטיים התומכים בקבלת החלטות מדיניות

ההחלטות על המדיניות המוניטרית והפיננסית מוכרחות להתבסס על מידע ועל כלים סטטיסטיים אמינים ומתקדמים לניתוח ולחיזוי. ב-2016 ימשיך בנק ישראל לפתח את הידע המקצועי ואת המחקר הסטטיסטי, במטרה לקדם את מיצוי פוטנציאל הידע הקיים בנתונים של בנק ישראל. הבנק ימשיך לפתח כלים סטטיסטיים לניתוח ולחיזוי, כגון איתור חריגים בסדרות תוך-יומיות, מדד משולב שמבוסס על מתודולוגיות שונות לשם חיזוי משתנים מקרו-כלכליים, מידע שנאסף מנתוני עסקאות בשוק המט"ח תוך שימוש בטכניקות של כריית מידע (data mining), מידע שנאסף מהרשת בטכניקות של כריית טקסט (text mining), וגישות נוספות.

בשנת 2016 יפעל בנק ישראל להקמת מאגר של סדרות עתיות. מאגר זה ישמש למקבלי ההחלטות ולחוקרים בבנק כלי מרכזי לגישה לתשתית הסטטיסטית.

ואת הקצאת משאביו כדי לאפשר מענה יעיל ומקצועי לסיכונים ולאתגרים הכרוכים במעבר זה.

בנק ישראל יפעל לעודד את הבנקים לנצל את התהליכים הללו בכדי לקדם את ההתייעלות התפעולית, היות שזו תחזק את יכולתם להתחרות בשחקנים אחרים על אספקת שירותים בנקאיים דומים במחירים נמוכים יותר.

הנעת הסדרה יציבותית המותאמת למשק הישראלי ולסטנדרטים הבין-לאומיים

בנק ישראל מאמץ סטנדרטים בין-לאומיים לפעילותה של המערכת הבנקאית, מתוך הכרה בחשיבותם להבטחת חוסנה ולהבטחת מעמדה בקרב הקהילה הבין-לאומית – חברות דירוג, משקיעים, גופים קורספונדנטיים ואחרים. בהתאם לכך – ועל רקע המשבר הפיננסי שפרץ בשלהי 2007 – הורחבה באופן משמעותי הרגולציה הבין-לאומית שאומצה בישראל בשנים האחרונות. כעת נוצר צורך להבטיח שהבנקים מטמיעים אותה כיאות ומשקיעים את המשאבים הנדרשים לצורך כך. לפיכך יפעל בנק ישראל בשנים הקרובות לתעדוף של הרגולציה העולמית וליישומה באופן מדורג, בהתחשב במידת המהותיות של התחום למערכת הבנקאית בישראל. כמו כן יפעל בנק ישראל לצמצום הוראות ודיווחים מיושנים או בעלי רלוונטיות נמוכה לפעולות הפיקוח.

במקביל יפעל בנק ישראל כדי לאפשר לבנקים לפעול בתחומים שכיום תאגידים בנקאיים אינם רשאים לפעול בהם, כדי שיוכלו לגוון את מקורות הרווח שלהם. מקורות אלה תורמים לצבירת הון שמהווה כרית ספיגה להפסדים, וכרית זו מצדה מגינה על כספי המפקידים בבנקים.

שמירה על יציבות המערכת הבנקאית ומעורבות התשלומים והסליקה

על פי חוק, אחת משלוש מטרותיו של בנק ישראל היא לתמוך ביציבותה של המערכת הפיננסית ובפעילותה הסדירה. הבנק משיג מטרה זו בין השאר באמצעות הפיקוח על המערכת הבנקאית ועל מערכות התשלומים והסליקה. שני הכלים המרכזיים העומדים לרשותו הם: (1) הסדרה – קביעת הוראות שנועדו להבטיח את התנהלותם התקינה של הגופים המפוקחים, ו-(2) אכיפה – הבטחת הציות להוראות החוק וההסדרה.

תמיכה במעבר של הבנקים לעידן תחרותי וטכנולוגי חדש

בשנים הקרובות צפויים שינויים משמעותיים במערכות הבנקאות והפיננסים בישראל ובעולם, בעיקר כתוצאה משינויים טכנולוגיים. אלה מקלים על גופים חדשים להיכנס לפעילות בתחומים פיננסיים וכך יוצרים סביבה תחרותית יותר וכן מאפשרים לבנקים להציע את מוצריהם ושירותיהם בעלות נמוכה משמעותית מזו שמאפיינת בנקאות מסורתית. התאמת הפעילות הבנקאית לסביבה החדשה דורשת מהבנקים להקצות משאבים משמעותיים, והיא גם חושפת אותם לסיכונים חדשים. בנק ישראל תומך – וימשיך לתמוך – במאמצים שהבנקים עושים כדי להתאים את מערכותיהם ופעילותם לעידן התחרותי והטכנולוגי החדש, על מנת לאפשר את התחרות, את הוזלת מחיריהם של המוצרים והשירותים הבנקאיים ואת זמינותם של השירותים הבנקאיים לציבור הרחב.

ב-2016 יקדם בנק ישראל מדיניות עדכנית בתחום ניהול הטכנולוגיה וסיכוני אבטחת המידע במטרה לתמוך במעבר של הבנקים לסביבה הטכנולוגית החדשה. במקביל יתאים בנק ישראל את תהליכי עבודתו

אשר לשיתוף הפעולה ולתיאום עם רגולטורים בישראל, בנק ישראל ימשיך לקיים קשרי עבודה פוריים ומקצועיים תוך ראייה כוללת של טובת הציבור והמשק. אשר לקשרים עם רשויות הפיקוח בעולם, חשיבותם התעצמה נוכח התהדקות הקשר בין סביבת הפעילות והסיכונים בחו"ל לבין הסיכונים הנשקפים לתאגידים בנקאיים ישראלים שמקיימים פעילות גלובלית או נותנים שירותים בנקאיים ללקוחות בעלי זיקה למדינות זרות. שיתוף ותיאום זה ימשיך להתקיים בהתאם למגבלות הדינים הישראליים והזרים הרלוונטיים.

קידום הליכי פיקוח ואכיפה אפקטיביים

הפיקוח על הבנקים ימשיך לקיים הליכי ניטור ואכיפה שוטפים על מנת להבטיח שהמערכת הבנקאית מתנהלת במסגרות של ממשל תאגידי איתן – ממשל המקדם ניהול סיכונים זהיר במקביל לשקיפות והגינות כלפי ציבור הלקוחות. במסגרת זו הפיקוח על הבנקים יעניק תשומת לב רבה לפעילות הבנקים בתחום האשראי למשקי הבית ולעסקים הקטנים והבינוניים, לחשיפתם לסיכונים ציות ולהתנהלותם ההוגנת מול הלקוחות, כמו גם לסיכונים הנובעים מסביבת הריבית הנמוכה. במקביל ימשיך הפיקוח לפעול לחיזוק האפקטיביות של הממשל התאגידי בבנקים, תוך דגש על עבודת הדירקטוריון וועדותיו.

כדי לחזק את התשתיות הפיננסיות ואת מערך התשלומים במשק יפעל בנק ישראל לאימוץ ויישום העקרונות הבין-לאומיים לתשתיות הפועלות בשוק הפיננסי. באפריל 2012 פרסמו ה-BIS ו-CPSS-IOSCO את דוח העקרונות לתשתיות הפועלות בשוק הפיננסי (PFMI); עקרונות אלה נועדו לתרום לבטיחותן, יעילותן ויציבותן של התשתיות, בכללן מערכות התשלומים. הדוח כולל עשרים וארבעה עקרונות שחלים על כלל התשתיות הפיננסיות, וחמישה תחומי אחריות שנוגעים לבנקים מרכזיים, לרגולטורים בשוק ולרשויות רלוונטיות אחרות. הדוח ממליץ לבנקים מרכזיים לאמץ את העקרונות החדשים וליישם בעקיבות על התשתיות הפיננסיות בשוק. בנובמבר 2014 הכריז בנק ישראל על אימוץ עקרונות ה-PFMI.

תחום ההסדרה של התשתיות הפיננסיות זוכה לתשומת לב רבה יותר בארץ ובעולם, כתוצאה מהתפתחויות טכנולוגיות ורגולטוריות. עם הראשונות אפשר למנות חדשנות טכנולוגית ומנגד – סיכונים קיברנטיים; עם האחרונות אפשר למנות למשל משטר לאיסור הלבנת הון ומימון טרור. להתפתחויות אלה יש השלכות רבות על הפעילות השוטפת ועל המשימות של בנק ישראל בתחום הפיקוח על מערכות התשלומים והסליקה.

הידוק שיתוף הפעולה והתיאום עם רגולטורים בארץ ובחו"ל

בנק ישראל משתף פעולה עם רגולטורים בארץ ובחו"ל ומקדם התייעצות ותקשורת אפקטיבית עמם, בכפוף להוראות ולדינים הרלוונטיים. כן הוא פועל להידוק הקשרים עם בנקים מרכזיים בעולם ועם גופים מקצועיים בתחומים שונים.

יגובשו ויוטמעו תכניות לפיתוח הפוטנציאל הניהולי והמקצועי בקרב מנהלי הבנק ועובדיו, ובין השאר יגובש מסלול מומחים ופיתוח קריירה.

פיתוח ההון האנושי

לבנק ישראל אתגרים מורכבים ומשתנים, ועל מנת להתמודד עמם הוא זקוק לעובדים האיכותיים ביותר. כדי להעסיק אותם הבנק מתחדש ומשקיע בהתמדה במשאב האנושי מהיבטים שונים ורבים – שיפור איכותו של גיוס העובדים, שימור העובדים, פיתוח המנהלים והעובדים, איתור כישרונות, עידוד ניידות ופיתוח קריירות, השקעה בהדרכות לשם הקניית הידע המשתנה הנחוץ, איסוף נתונים כדי ליצור בסיס לקבלת החלטות מושכלות ונכונות, ועריכת סקרים ארגוניים במטרה לזהות את התחומים הטעונים שיפור ואת נקודות החוזק בארגון.

הבטחת גיוס ושימור כוח אדם איכותי בעל מגוון כישורים

על מנת לשמור על רמת המקצועיות הגבוהה הקיימת בבנק יש צורך להדגיש את תהליכי הגיוס, ולהציב – כיעד מרכזי – גיוס של כוח אדם איכותי בעל מגוון כישורים, תוך קשירתו לתהליך של ניהול כישרונות.

יישום כלים חדשים לטיפול ההון האנושי

חשוב ביותר לשמר את משאבי האנוש ולייעלם, ולשם כך יש לפעול לגיבוש כלים חדשים לטיפול המשאב האנושי. בשנים הבאות ימשיך הבנק לעסוק בהגדרה מחדש של התשתית לפיתוח העובדים. במסגרת זו יודגש מיפוי של המנהלים והעובדים, זיהוי הפוטנציאל שלהם, ובחינה של מידת ההתאמה של פעילותם ותפקידם לצורכי הארגון – כל זאת במטרה לשפר את ביצועי העובדים ולהגשים את יעדי הבנק. במקביל

חיזוק ההערכות הארגוניות להשגת יעדי הבנק

בנק ישראל פועל לחיזוק היערכותו התפעולית והארגונית ולייעולה באופן שישפר את ביצועיו ויביא להקצאת משאבים מיטבית לאורך זמן.

יישום של מערכות טכנולוגיות מתקדמות בכל תחומי הפעילות של הבנק

במסגרת גיבושה והפעלתה של אסטרטגיית המחשוב בבנק ישראל הבנק בונה מערכות מידע מודרניות שתומכות ביעדיו. כמו כן הבנק משדרג ומחליף את תשתיות המחשוב של מערכותיו, ויוצר תשתיות מודרניות, במטרה לאפשר עבודה יעילה ואיכותית. במסגרת זו הבנק בוחן באופן שוטף חידושים טכנולוגיים ופלטפורמות טכנולוגיות חדשות.

הבנק ימשיך בפרויקט להקמת מערכת חדשה לקליטת הדיווחים שהבנקים מוסרים לפיקוח על הבנקים, תוך אימוץ תקן הדיווח הבין-לאומי XBRL. הפרויקט נועד להעמיד לרשות בנק ישראל תשתית מתקדמת ומלאה לקליטת נתונים, אחסוןם ועיבודם.

חוק בנק ישראל קובע כי אחד מתפקידיו הוא לשמש בנקאי של הממשלה. בשנת 2016 צפויה להסתיים הטמעת מערכת חדשה למתן שירותי בנקאות ללקוחות הבנק. המערכת החדשה כוללת פעילות בשקלים ובמט"ח, והיא תאפשר לבנק לספק שירותים ברמה גבוהה ולבצע את תפקידו באופן מיטבי.

בשנת 2015 הקים הבנק פלטפורמה לתקשורת אחידה בין הבנקים לבנק המרכזי. בשנת 2016 תורחב הפלטפורמה לשימושים נוספים.

הבנק ימשיך להטמיע סטנדרטים לניהול טכנולוגיית המידע בתחומים של ניהול פרויקטים. נוסף על כך הוא יפעל לשדרוגן של פלטפורמות טכנולוגיות בבנק ולפיתוחם של יישומים טכנולוגיים כגון ניהול מסמכים, ניהול לשכות ההנהלה ופיתוח פורטלים ארגוניים.

קידום מערך ניהול הסיכונים ושיפור הבקורות בבנק

ניהול סיכונים פרו-אקטיבי הוא כלי חשוב בבנק מרכזי, והוא מהווה נדבך מרכזי בממשל התאגידי. בבנק ישראל יש מערך עצמאי לניהול סיכונים, ומערך זה משמש קו הגנה שני אפקטיבי, נוסף לניהול הסיכונים העצמאי של החטיבות העסקיות.

המטרה לשנים הקרובות היא לחזק תרבות שתומכת בניהול סיכונים, להפוך את מפת הסיכונים לכלי מרכזי ועדכני בידי החטיבות, ולחזק ולשפר את מערך הבקורות בבנק. בשנת 2016 ימשיך בנק ישראל לבחון ולעדכן את מפת הסיכונים המאפיינים את פעילותו, ואת יעילות הבקרה עליהם, ולקדם את הטיפול בסיכונים רוחביים.

כמו כן יפעל הבנק לשיפור הבקורות בחטיבות – בין השאר באמצעות יישום ההמלצות של הביקורות הפנימית והחיצונית – ולשיפור הבקורות על הנתונים, המתודולוגיות והגדרת תהליכי העבודה.

נוסף על כך יקיים הבנק הליך להערכת האפקטיביות של הבקרה הפנימית על הדיווח הכספי וימשיך בהטמעת התהליך שיושם לראשונה בשנת 2015, כחלק מהעבודה השוטפת של הבנק.

שדרוג התשתיות הפיזיות של הבנק

במהלך המחצית השנייה של 2015 החל בנק ישראל בשיפוץ התשתיות הפיזיות של המבנה הראשי בירושלים במטרה להתאימו לתקנים המתקדמים המחייבים מבני ציבור בישראל (רובם גובשו אחרי שהבניין נבנה). נוסף לכך הבנק מתכנן להקים מרכז לטכנולוגיה וחירום במתחם של המבנה הראשי בירושלים, כדי להבטיח את רציפותן התפקודית של המערכות הטכנולוגיות ושל שרשרת האנרגיה בעתות שגרה וחירום.

באמצע 2015, לקראת השיפוץ והבינוי, העביר בנק ישראל בירושלים את פעילותו למבנה חלופי בהר חוצבים למשך כמה שנים, עד להשלמת השיפוץ.

בשנת 2016 יימשכו עבודות השיפוץ במבנה הראשי ועבודות הבינוי של המרכז החדש לטכנולוגיה וחירום.

ניהול המידע והידע בבנק

המשאב המרכזי של בנק ישראל טמון במידע, בידע ובניסיון שהעובדים צברו במהלך השנים. לפיכך ימשיך הבנק להשקיע מאמצים בפיתוח כלים, שיטות, מערכות ונהלים שיאפשרו שמירה יעילה ובטוחה על משאבים אסטרטגיים אלו.

קידום מוכנות הבנק להמשכיות עסקית, לרבות בתחום הקיברנטי

בשנים הקרובות יפעל בנק ישראל לחיזוק מוכנותו למצבי חירום ולהמשכיות תפקודית בעתות חירום וחזרה לשגרה.

בהכנותיו מדגיש הבנק את עקרון היתירות בתחום התשתית. כן הוא בונה "ארגז כלים" למצבי חירום ובו מגוון אמצעים לשם מתן מענה לאתגרים בתוך הבנק, מחוץ לו ובמרחב הקיברנטי.

קידום ההמשכיות העסקית כולל תכנון וביצוע של תרגילי חירום עם משתתפים מקרב עובדי הבנק המרכזי, וכן עם משתתפים ומערכות משיקות מהמגזר הממשלתי והבנקאי. נוסף לכך כוללת תכנית העבודה ריענון של נוהלי החירום, התחלת בנייתו של המרכז לטכנולוגיה וחירום, ריענון של תרחישי הייחוס, ותכנית למתן מענה לאיום הקיברנטי.

הצורך לקדם את המוכנות לתפקד במקרי חירום מתעצם לנוכח מפת האיומים על מדינת ישראל ולנוכח ניסיונותיהם של גורמים עוינים לפגוע בתשתיות החיוניות של המשק, בכלל זה התשתיות הפיננסיות.

בנק ישראל גיבש חזון בנוגע להמשכיות עסקית במצבי חירום – להוביל את המשק הפיננסי למצב שבו הוא יוכל לקיים המשכיות עסקית בעת חירום – והגדיר יעדים לשנים הקרובות במטרה להרחיב את ההיערכות בתחומים הבאים: מתקפה קיברנטית, מלחמה, רעידת אדמה, מגפות.

מסגרת עבודה כוללת לניהול של ההמשכיות העסקית במערכות הקריטיות לפעילות הבנק תשפר את עמידותן, תחזק את אמון הציבור בהן, ותפחית את הנזקים הנגרמים משיבושים בהמשך פעילותן.

בשנת 2016 יערוך הבנק סקר של הסיכונים להמשכיות העסקית, והוא ידגיש את הבחינה והשדרוג של מערך ההגנה הקיברנטית. במקביל יפעל הבנק לשיפור מתמיד של שרידותו ורציפותו התפקודית.